

دآستانہء دانشاؤ اول

WWW.Elib.ir

در آستانه‌ی دانش اصول

شهید سید محمد باقر صدر
مصطفی اسکندری

تالیف:

مجموعه پویست:

اول ۱۳۹۷ هـ. ش. ۲۰۱۸ م

۵۰۰ نسخه

۳۸۰ صفحه

سید مسلم سید زین العابدین

نویسنده:

شماره:

تعداد صفحات:

طراح جلد:

دانشگاه امام خمینی
۱۸ Dar ul Uloom, Qom, Iran

ایران، بزم خیابان ارم، پلاک ۱۸

واحد ۳۶، شماره تماس: ۳۷۷۳۲۷۳۱

www.zein.ir

سازمان نشر و کتبخانه‌های
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه:

عنوان قراردادی:

عنوان و نام پدیدآورنده:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

صدر، سیدمحمدباقر، ۱۳۳۱ - ۱۹۷۹ م.

Sadr, Muhammad Baqir

المعامله الجاهلیة فی اصول الفقہ

در آستانه‌ی دانش اصول/ تالیف شهید سید محمدباقر صدر

ترجمه و پیوست مصطفی اسکندری

قم: دار زین العابدین، ۱۴۴۰ هـ - ۲۰۱۸ م = ۱۳۹۷.

۳۸۰ ص. ۲۱/۵×۱۴/۵ م. س.

۹۷۸ - ۶۲۲ - ۶۰۸۱ - ۳۵ - ۱ - ۴۰۰۰۰۰

قیافه

واژه نامه کتابنامه

اصول فقه شیعه

* Islamic law, Shiites -- Interpretation and construction

اسکندری، مصطفی، ۱۳۴۵ -

۱۳۹۷ م ۶۰۴۱ م ۴ ص ۲۹۷/۳۱۲

۵۳۳۴۴۲

تمام حقوق محفوظ است.
استفاده از هیچ بخشی از این کتاب در فرم
و یا هر وسیله ای الکترونیکی یا مکانیکی،
از جمله فتوکپی، ضبط یا هرگونه سیستم
ذخیره و بازیابی اطلاعات بدون مجوز از
ناشر مجاز نیست.

All Rights Reserved. No part of this book
may be reproduced or utilized in any form
or by any means, electronic or mechanical,
including photocopying, recording, or by any
information storage and retrieval system,
without permission in writing from the publisher.

آستانه‌ی دانش اصول

تالیف:
شهید محمد اقرصد

ترجمه و پیوست:
مصطفی اسکندری

دارت‌المنیر العابدین

WWW.Ketab.ir

فهرست کوتاه

۷ ... به جای پیشگفتار

۱۳ ... تعریف علم اصول

۵۱ ... حکم شرعی و اقسام آن

۵۹ ... جواز فرآیند استنباط

۶۷ ... برای اصولی اثبات عناصر مشترك در دانش اصول

۱۰۷ ... تاریخ علم اصول

۱۸۹ ... منابع الهام بخش در تفکر اصولی

۱۹۷ ... معما و نوآوری‌های نگرش اصولی

۲۰۹ ... تقسیم مباحث اصولی

پیوست‌ها

۲۳۱ ... اجتهاد

۲۴۳ ... استحسان

۲۴۷ ... اصول عملیه

۲۵۳ ... دلیل اتم ابداع

۲۵۷ ... حجّت و حجّیت

۲۶۱ ... حسن و قبح عمای

۲۷۱ ... قاعده‌ی لیس

۲۷۳ ... معنای حرفی

۲۷۹ ... کتب اربعه‌ی حدیثی شیعه

۲۸۵ ... دانش رجال

۳۲۳ ... رؤیایی شگفت درباره‌ی کتاب نه‌ایه

۳۲۵ ... تجربه گزایی

۳۳۱ ... ابراهیم نخعی

۳۳۵ ... شعبی

۳۳۷ ... حسن بصری

۳۴۱ ... ابن سیرین

۳۴۳ ... داود بن علی اصفهانی

۳۴۵ ... غزالی

۳۵۱ ... برتراند راسل

۳۶۵ ... کتابنامه

۳۷۳ ... فهرست بلند

به جای پیشگفتار

کتابی که اینک برگردان فارسی اش در اختیار شماست، تمام قسم اول از کتاب «العالم الجديدة للأصول به نام «المدخل إلى علم الأصول» و بخشی از قسم دوم این کتاب به نام «بحوث علم الأصول» می باشد.

این کتاب که نابغه‌ی شهید سید محمد باقر صدر - در سی و دو سالگی اش - آن را نگاشته، روشم آشنایی مبتدیان مسیر فراگیری دانش اصول است که بسیار استادان و موشکافانه به پیشینه‌ی این دانش و ادوار آن پرداخته است. اما از آنجایی که سبک نگارش محقق شهید، پیچیده و ناهمخوان با متون متعارف آموزشی است؛ این نوشتار همانند نوشته‌های دیگر استاد، مهجور و غریب مانده است. بر خود لازم دیدم که با توجه به متانت و استحکام و در عین حال سبکی متن، خود را بیازمایم و گامی هر چند کوچک برای انتقال این متن جان‌دار به مبتدیان عزیز بردارم. تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

درباره‌ی زندگی علمی و سیاسی محقق شهید، نوشته‌های در دسترس، فراوان است و تکرار آن‌ها در این جا، شاید کپی بی‌وجهی باشد که تنها کتاب را تناور می‌کند. اما برای آشنایی گذرای

خوانندگان گرامی به ارائه‌ی یک سال شمار کوتاه بسنده می‌کنم:

[۱۳۵۳ ه.ق] ولادت در شهر کاظمین عراق

[۱۳۵۶ ه.ق] دو سال و نیم سید محمد باقر: رحلت پدرش

آیت الله سید حیدر صدر

[۱۳۶۲ ه.ق] نه سالگی: تحصیل جهشی در مدرسه «منتدی

النش» - بمن به مدت دو سال و نیم و آموزش ادبیات عرب

[۱۳۶۴ ه.ق] یازده سالگی: آغاز تحصیلات حوزوی در کاظمین

نزد برادرش سید اسماعیل (منطق و معالم)

[۱۳۶۵ ه.ق] دوازده سالگی: نگارش کتاب العقیده الإلهیة فی

الإسلام (که در دسترس نیست) و سپس هجرت به نجف اشرف. وی

کتاب‌های شرح لعمه و رساله‌ها و کتب و کفایه را بدون استاد

فراگرفت و مشکلات مکاسب و هایه را از آیت الله سید محمد روحانی

می‌پرسید. مرحله‌ی سطوح شهید صدر تا سال ۱۳۶۷ ادامه یافت.

[۱۳۶۷ ه.ق] چهارده سالگی: نگارش کتاب فدا فی التاریخ در

ماه رمضان این سال

[۱۳۶۸ ه.ق] پانزده سالگی: عمامه گذاری سید و پایان مرحله‌ی

تحصیلی سطح

[۱۳۶۹ ه.ق] شانزده سالگی: حضور در درس خارج دایی اش،

آیت الله شیخ محمد رضا آل یاسین و حضرت آیت الله خویی. در این

سال به سفارش آیت الله خویی، جلد اول اسفار را نزد شیخ صدرا

بادکوبی - به شیوه‌ی خودش - خواند و بقیه‌ی مجلدات را مطالعه نمود.

[۱۳۷۰ ه.ق.] هفده سالگی: رحلت استادش آیت الله شیخ

محمد رضا آل یاسین

[۱۳۷۱ ه.ق.] هجده سالگی: شروع نگارش غایة الفکر

[۱۳۷۵ ه.ق.] بیست و دو سالگی: تدریس کفایة الأصول

[۱۳۷۸ ه.ق.] بیست و پنج سالگی: پایان دوره‌ی خارج اصول

محضر آیت الله خویی و آغاز به تدریس خارج اصول

[۱۳۸۹ ه.ق.] بیست و شش سالگی: پایان دوره‌ی خارج فقه

محضر آیت الله خویی و شروع نگارش فلسفتنا و اقتصادنا و آغاز به تدریس خارج فقه

[۱۳۸۱ ه.ق.] بیست و هشت سالگی: ازدواج با خواهر سید

موسی صدر

[۱۳۸۵ ه.ق.] سی و دو سالگی: نگارش المعالم الجديدة للأصول

[۱۳۸۷ ه.ق.] سی و چهار سالگی: نگارش کتاب البنک

اللابوي در ظرف یک ماه

[۱۳۹۱ ه.ق.] سی و هشت سالگی: پایان دوره‌ی اول اصول و

شروع دوره‌ی دوم اصول. چاپ جزء اول کتاب بحوث في شرح

العروة الوثقى و کتاب الأسس المنطقية للإستقراء

[۱۳۹۲ ه.ق.] سی و نه سالگی: چاپ جزء دوم کتاب بحوث في

شرح العروة الوثقى

[۱۳۹۳ ه.ق.] چهل سالگی: چاپ جزء اول کتاب منهاج

الصالحين

[۱۳۹۴ ه.ق.] چهل و یک سالگی: چاپ جزء سوم کتاب بحوث

فی شرح العروة الوثقی

[۱۳۹۶ ه.ق.] چهل و سه سالگی: نگارش و چاپ الفتاوی

الراضحة و چاپ جزء دوم کتاب منهاج الصالحین و نگارش کتاب

موجز فی أصول الدین

[۱۳۹۷ ه.ق.] چهل و چهار سالگی: نگارش حلقات سه گانه‌ی

دروس فی علم الأصول و کتاب بحوث حول المهدي عجل الله تعالی فرجه

[۱۳۹۸ ه.ق.] چهل و پنج سالگی: چاپ جزء چهارم کتاب

بحوث فی شرح العروة الوثقی

[۱۳۹۹ ه.ق.] چهل و شش سالگی: نگارش کتاب الإسلام يقود

الحياة

[۱۴۰۰ ه.ق.] چهل و هفت سالگی: دستگیری سید در ۱۹

جمادی الأولى توسط مأموران بعثی و شهادت آن فقیه ربّانی به دست

صدام در ۲۲ جمادی الأولى (سه روز پس از دستگیری)

رضوان الله تعالی علیه و حشره مع أجداده المعصومین علیهم السلام

تذکر چند نکته

۱. درباره‌ی شخصیت و افکار علمی و سیاسی و اعتقادی سید

شهید، نظرات گوناگونی در دو سویه‌ی افراط و تفریط گفته شده که با

وجود چهار عامل «نبوغ»، «مرجعیت»، «فعالیت سیاسی» و

«شهادت» آن بزرگمرد، این «بیش» و «کم» درباره‌ی آن جناب،

طبیعی جلوه می‌کند. این چهار عامل از عوامل بسیار مهم جانب‌داری یا ستیزه با معاریف است و منشأ زیاده‌گویی‌ها و یا کم‌لطفی‌ها، تحریف‌ها یا بدفهمی‌ها، غلو یا بی‌انصافی‌ها، تأیید یا تکذیب کسی می‌شود.

خوب است که در این مسیر از جاده‌ی انصاف خارج نشویم و برای طریقت زمانی و مکانی هر بزرگمردی را در نظر داشته باشیم و با توجه به باعده: کلیدی «إن العصمة لأهلها» در تأیید یا تکذیب، حجّیت یا عدم حجّیت مطلق کسی، زیاده‌روی نورزیم و چشم بر حقایق بی‌شمار دیگر نبندیم و تحلیلی واقع‌گرایانه داشته باشیم.

۲. در ترجمه‌ی متن حاضر، تلاش فراوانی در جهت رعایت امانت کامل نمودم و وجود جملات معترضه و اضافات پست سر هم، زائیده‌ی همین امانت‌داری است. برخی عناوین از سوی خود مؤلف است و عناوین افزوده از سوی مترجم، درون [] قرار گرفته است.

۳. تمام پاورقی‌ها از آن مترجم است مگر آن‌هایی که در انتهایش [مؤلف] آمده است.

۴. در انتهای کتاب، پیوست‌هایی را افزودم که دو بخش را در بخشی به توضیح بیشتر واژه‌های مهم کتاب اختصاص دارد و بخشی عرضه‌ی اطلاعات بیشتری است درباره‌ی مرحوم ابن ادریس و نامبردگانی از اهل سنت در این کتاب. در ابتدا تصمیم داشتم درباره‌ی تمام فقیهان و اصولیان امامیه که در این کتاب نامی از آنان آمده، مطلبی بیفزایم و با این که پیوست‌های آن آماده هم شد اما به

نظرم کم فایده آمد و پس از مشورت بر آن شدم تا تمامی فقیهان و اصولیان امامیه را - به سبکی نوین - در دانشنامه‌ای به همین نام گرد آورم **إن شاء الله**.

۵. این کتاب، یک جزء از اجزای مجموعه‌ی «در آستانه‌ی دانش‌های حوزوی» است که امیدوارم به لطف حاملان دانش الاهی **علیهم السلام**، سایر اجزای آن هم آماده گردد. **والحمد لله رب العالمین**
مصطفی اسکندری

www.ketab.ir